

Albert Janssens

Elk kind heeft recht op iemand die in hem gelooft

LUBBEEK. Als mensen geloven in hun werk en zich daar helemaal voor inzetten, krijgen hun verhalen iets stralends. Maar misschien was het ook de net voorbijgestudeerde week in Israël waar Albert Janssens de voortrekkers van zijn pedagogische werk had ontmoet, die zijn woorden extra lieten glinsteren.

Wat Albert Janssens propageert als pedagogisch model is in feite niet helemaal nieuw-hij zegt het zelf-maar het dreigt in de hoek gedruimd te worden. Het berust op het geloof in de mogelijkheden van elk kind en op de bijzondere taak die de opvoeder daarbij heeft.

Feuerstein

De Roemeens-joodse pedagoog Reuven Feuerstein is al langer een begrip bij de Vlaamse pedagogen. Albert Janssens inspireert zich ten volle aan deze man, die een verrassend positieve kijk heeft op de ontwikkelingsmogelijkheden van elk kind.

«Feuerstein is een onderwijzer en werkte samen met de Zwitserse psycholoog Jean Piaget in Genève maar werd na de tweede wereldoorlog onmiddellijk naar Israël geroepen om er te werken bij

vaak in de cursussen die ik daaromtrent geef, ik ben dus optimistisch.

Feuerstein is op zoek gegaan naar de kwaliteiten van de houding van volwassenen tegenover kinderen, de «mediatie», die maken dat kinderen zich openstellen voor wat aangeboden wordt, want bij dat openstellen, begint het leren. Als leraar ga je de godganse dag doelbewust prikkels uitzoeken waarvan je hoopt dat ze het kind helpen in zijn ontwikkeling. Als ouder ben je daar minder bewust mee bezig. Je loopt met je kind niet langs de straat, denkend het is

bo zijn. De problemen die je thuis en op straat tegenkomt, breng je mee naar de klas, je legt ze onder de loupe en bestudeert ze, zodat je er een beter zicht op krijgt.

En dan heeft hij het over het «bekwaamheidsgevoel» dat in de mediatie moet meespelen. Het is niet voldoende dat een kind bekwaam is, de leraar moet er voor zorgen dat het kind zich ook bekwaam voelt.»

Het goede zeggen

«Ik heb een tijdlang kinderen geobserveerd die in een speelgroep bij therapeuten samen kwamen. Sociaal en emotioneel zwaar gehandicapte kinderen -het publiek waar ik zelf ook mee werk- en ik probeerde die gastjes van een jaar of acht positief te benaderen. Eén van hen had dat spel de hele tijd geboycot, niks gedaan van wat hem gevraagd werd, alle grenzen overtreden, twintig minuten aan een stuk. Ik dacht, Jezus, hoe moet ik hier nog iets vinden wat goed is, want dat was eigenlijk mijn opdracht. Het gebeuren speelde zich af in de turnzaal waar ze hun schoenen moeten uittrekken voor ze binnenkomen en meestal was dat met die jongen dikke ambras daarom al. Maar plots herinner ik me dat die jongen vanmiddag zijn schoenen zonder morren had uitgedaan. Ik herinner me

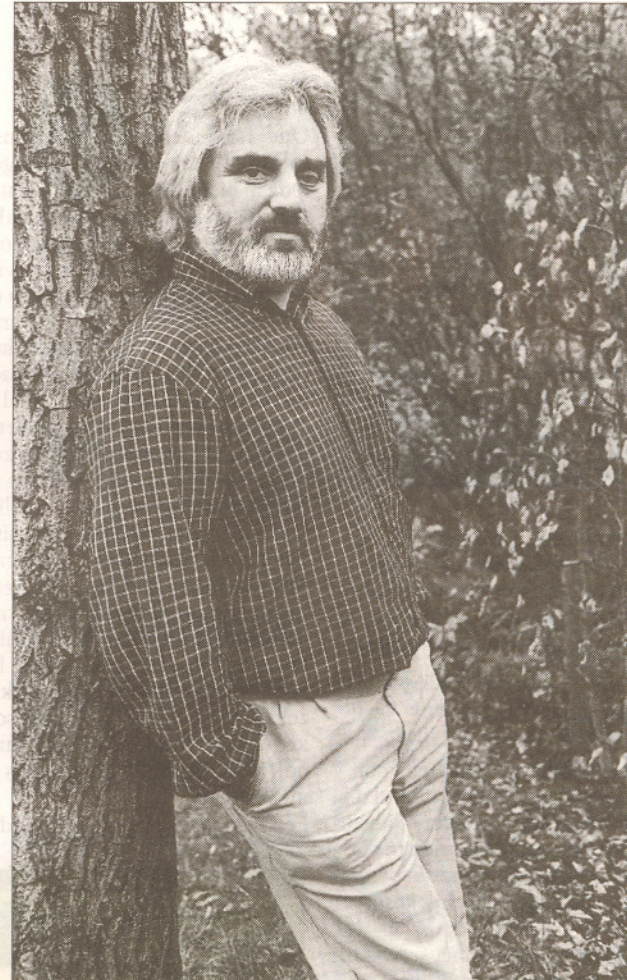

Foto: Kristof Ghyselincx

altijd werken in het volgende stapje dat het kind kan zetten want er is altijd een volgende stap en dat maakt het zo boeiend. De ene mens heeft in ver-mogen veel meer intelligentie meegekregen dan de andere, maar het is belangrijk om me

prikkeld om zijn hersens op gang te brengen. Indien een hoogbegaafd kind sociaal-emotioneel geen ruggesteun heeft, wordt het een mislukking, want het weet niet wat aan te vangen met zijn kennis. Ondanks dat het heel goed kan

aan teksten uit het hoofd leren, namen en data kennen. «Leren» vind ik een te eng woord. Ik noem het liever «ontwikkelen». Wat ik de scholen verwijt is, dat ze meestal uitsluitend aan kennisontwikkeling doen. Men vergeet een aantal aspecten die met ontwikkeling te maken hebben en waardoor kinderen achter raken op de schoolse ontwikkeling. Ik ken veel kinderen die in type acht belanden - leerachterstand en leer-moeilijkheden- die daar helemaal niet zouden moeten zitten, omdat die leeruitval met heel wat anders te maken heeft.

Er wordt te snel verondersteld dat een schoolkind voor alles klaar is. Om een taal te kunnen volgen moet een kind niet alleen kunnen lezen, het moet ook de anderen kunnen gerust laten, naar de anderen luisteren en zich kunnen concentreren op een tekst. Een boel werkhoudingen die niet zomaar vanzelfsprekend voorhanden zijn en als dit niet het geval is, dan loop ik niet met zo'n les over de kinderen heen, maar begin ik bij het begin. Aandacht trekken voor waar we mee bezig zijn. Het kan, maar het vraagt veel tijd en inzet. Ik wijs helemaal niet met de vinger naar leraars die te grote klassen hebben en er alleen voor staan.»

Ontwikkeling

Zwitserse psycholoog Jean Piaget in Genève maar werd na de tweede wereldoorlog onmiddellijk naar Israël geroept om er te werken bij kinderen met een zwaar oorlogsverleden. Hij stelde vast dat veel van deze kinderen niet ontwikkelden volgens de mogelijkheden die ze in zich hadden. Hij wou weten waarom en zo kwam hij tot een lijst van wat er allemaal mis kan gaan, zodat een kind niet tot leren komt. Het affectieve speelt daarin een grote rol. Als een kind vanuit zichzelf geen nood voelt om bijvoorbeeld dingen met elkaar te vergelijken, gaat hij dat ook niet doen. Die behoefte moet de leraar levend maken omdat dit onder meer de voorwaarde is om te kunnen leren. Ook als het kind een laag IQ cijfer van 85 meekrijgt van het PMS, moet de leraar op zoek gaan naar wat er wel leerbaar is bij dat kind en stap voor stap zijn mogelijkheden aftasten.

Als die leraar een goeie «mediater» is, is er nog niet veel verloren voor dat kind. Een lastig te omschrijven woord; mediator. Het woord «medium» zit erin en dat duidt alvast op alles wat tussen mensen kan doorgegeven worden en dan is de goeie mediator hij die er in slaagt, het overbrengen te laten klikken. Simpel gezegd, een ouder of een opvoeder die zijn kinderen kan boeien, stimuleren, optrekken, enthousiast maken, in zichzelf doen geloven enz. is een goeie mediator. Er lopen dus veel goeie mediators rond, waaronder niet in het minst vele ouders die van zichzelf niet weten dat ze die ideeën van Feuerstein voor een groot stuk in praktijk brengen. Dat ondervind ik

met de kind helpen in zijn ontwikkeling. Als ouder ben je daar minder bewust mee bezig. Je loopt met je kind niet langs de straat, denkend, het is belangrijk dat ik hier dit madeliefje toon, dan leert hij dat bloempje kennen. Een kind moet voelen dat je dat zelf ook boeiend vindt. Als je zegt: «hier staan nu weer madeliefjes en vorig jaar was hier niks. Dat is toch plezant zoiets wits tussen de stenen», dan ervaart het kind dat dit je plezier doet. Terwijl het heel anders zal reageren als je droogweg zegt: «kijk dit is een madeliefje, het heeft een geel hartje en witte bloemblaadjes.» Dat is hij waarschijnlijk in een oogwenk weer vergeten.

«Een baby die warm wordt opgevangen, is gesprekkeld om zijn hersens op gang te brengen.»

Kwaliteiten

«Feuerstein heeft twaalf kwaliteiten ontdekt in die mediaterie. Ik haal er de belangrijkste uit. Hij spreekt van «intensionaliteit» of, tegen het kind zeggen wat je bedoeling is. Hij noemt ook: «zingeving» of, zoeken naar wat voor het kind zinvol is in wat je het wil leren of laten zien. Hij gebruikt ook een woord dat wat vreemd in onze oren klinkt, zowat bovenaards: «transcendentie» maar ik zeg liever *transfer*, dat klinkt vertrouwd. Ik zou het zo omschrijven; weten, dat ik met wat ik hier en nu doe, daarnaast en daarbuiten nog heel wat kan aanvangen. Een andere pedagogie voegde daar aan toe: de klas moet eigenlijk een leerla-

gen dikke ambras daarom al. Maar plots herinner ik me dat die jongen vanmiddag zijn schoenen zonder morren had uitgedaan... Ik herinner me zijn gezicht nog heel goed toen hij wachtte op het verdict want hij wist verdraaid goed dat hij niks gedaan had wat deugde. En toen begon ik met te zeggen, dat ik heel blij was dat hij zijn schoenen had uitgedaan zonder dat iemand hem dat moest opleggen! Die jongen wist niet wat hij hoorde. Zo lastig geweest en toch nog iets goeds over jezelf vernemen! Dat werd een ander kind. Zo'n zwaar geraakte kinderen hebben in de eerste plaats iemand nodig die in hen gelooft, zodat ze iets van bekwaamheidsgevoel kunnen

ervaren. Zoniet komt er ook geen «zingeving» bij het leren.»

Bijzonder bij Feuerstein is wel zijn positieve kijk op de mogelijkheden zelfs van een zwaar gehandicapt kind, om nog vooruit te komen. Dat onvoorwaardelijk erkennen van leervermogen bij kinderen, hoe ziet u dat?

«Het gaat niet alleen over leervermogen, maar over het volledige ontwikkelingsvermogen. Het is te gemakkelijk om op kinderen een bepaald syndroom of ziekte te kleven en dan te zeggen: nu zal hij dit en dat allemaal niet kunnen. Dan kan de leerkracht of de therapeut in zijn zetel gaan zitten. Met Feuerstein ga ik daar honderd procent tegen in. Je moet

stap en dat maakt het te boeiend. De ene mens heeft in ver-mogen veel meer intelligentie meegekregen dan de andere, maar het is belangrijk om weten dat niemand zijn intelligentie ten volle benut. Er is altijd mogelijkheid om je capaciteiten verder te ontwikkelen, daar ben je nooit mee klaar. Met die ideeën van Feuerstein blijf je altijd optimistisch tegenover het kind, maar ze geven je ook altijd nieuwe verantwoordelijkheden. Je kan als leerkracht gewoon niet gaan zitten en zeggen: nu is mijn werk gedaan. Er zijn kinderen die ter wereld komen en leven «als een plantje», zoals men dat zegt. Ook deze kinderen hebben, hoe gering ook, ontwikke-

lingsmogelijkheden maar men moet er in geloven. Ik krijg heel wat kinderen vanuit de «vuilbak» van het onderwijs om mee te werken. Kinderen die in niks meer geloven en dan is mijn eerste werk: dat geloof er terug in krijgen.

Men is op dit ogenblik al ver gevorderd in het onderzoek naar de functie van de hersenen. Men stelt zich de vraag hoe het zit met het emotionele in de mens en wat dit te maken heeft met het kunnen leren. Wat blijkt, -en dat hebben mensen die met mediaterie bezig zijn ook ervaren- dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen de emotionele en de intellectuele ontwikkeling en dat begint al in de eerste levensdagen. Een kind dat warm ontvangen wordt, is ge-

emotioneel geen ruggesteun heeft, wordt het een mislukking, want het weet niet wat aan te vangen met zijn kennis. Onderzoeken in Amerika hebben dat uitgewezen. Als je autisten «mediatief» aanpakt, krijg je heel andere mensen. Ik heb films gezien over zo'n gedaanteverandering. Wonderbaar. Gelijkaardig met mongooltjes. Wanneer men daar op een goeie manier mee bezig is, kunnen ze onvoorstelbaar creatief worden.»

Tijd en geduld

«Er zijn wezenlijke sleutelwoorden in opvoeding en onderwijs: tijd en geduld. Kwaliteit steken in wat je met je kind doet. Neem, je zet je kind in bad. Je speelt ermee, het wordt zich bewust van warm en koud water, dat je over zijn rugje giet, waar je met zijn handjes in plenst, je babbelt, je lacht, je bent erbij betrokken, je hebt tijd om mee te genieten. Maar vaak is het anders. Je kind moet nog rap in bad maar eigenlijk heb je geen tijd want je moet weg en gauw in en uit het water en spoel je haar maar zelf af. Je kijkt meer naar je horloge dan naar je kind en je bent met je gedachten elders. Zo heeft het kind niks aan jou. Ik denk dat een ouder beter een half uur per dag intens met zijn kind bezig is, dan er twee uur verstrooid bij te zitten. Jij met een boek in de zetel, het kind dat vruchteloos pogingen doet om je aandacht te trekken op het tapijt. Betrokken op dezelfde activiteit is stimulerend voor alles, ook voor het leren. Sommigen denken bij het woord «leren» alleen maar

Ontwikkeling

«Er zijn een aantal belangrijke peilers waarop Feuerstein zijn werkwijze steunt. Hij zegt: ieder mens is veranderbaar, ook deze mens is veranderbaar en daarmee bedoelt hij: ook dit kind waarvan leerkrachten zeggen dat er niets mee aan te vangen is.

Hij zegt ook: ik kan jou tot ontwikkeling brengen en dat is een belangrijk *geloofspunt* als opvoeder. Ik ben het met hem eens als hij zegt: als je niet gelooft dat je met dit kind iets kan uithalen, geef het dan aan iemand die wel in dit kind gelooft. Een kind heeft recht op een opvoeder die in hem gelooft en dat dit werkt, daarvan heb ik prachtige voorbeelden gezien. Daar heb je geen toverformules voor nodig, maar dat is wel lang en moeizaam werk. Een andere peiler is nog: misschien kan ik dit kind nu niet ontwikkelen zoals ik nu zelf ben, maar ik ben zelf ook veranderbaar. Misschien moet ik veranderen. Daarvan heb ik zelf een treffend voorbeeld dat me zes weken bloed en tranen heeft gekost met een jongen die de hele klas pestte, maar het is positief omgedraaid. Misschien klinkt het sommige mensen allemaal wat vreemd in de oren, maar ik ben hier elke dag intens mee bezig. Op school waar het constant boksen is om deze theorie aan mezelf te bewijzen en in het vormingswerk omdat ik ervan overtuigd ben dat mensen ontwikkelbaar zijn...»

Hilde MASUI
Mieke VAN DEN EYNDE